

Коцюбинський Михайло Михайлович

Біографія

МИХАЙЛО КОЦЮБИНСЬКИЙ

(1864 — 1915)

Михайло Михайлович Коцюбинський народився 17 вересня 1864р. в м. Вінниці в сім'ї дрібного урядовця. Дитинство та юність майбутнього письменника минули в містечках і селах Поділля, куди переводили батька по службі. Освіту здобував у Барській початковій школі (1875 — 1876) та Шаргородському духовному училищі (1876 — 1880).

Коцюбинський почав пробувати свої сили в літературі рано, брався за поезію, переклади, нариси, та швидко головним полем його письменницької діяльності, справжнім покликанням стає художня проза. З перших спроб Коцюбинського-прозаїка до нас дійшли оповідання "Андрій Соловійко, або Вчення світ, а невчення тьма" (1884), "21-го грудня, на введеніє" (1885), "Дядько та тітка" (1885).

Друкуватися Коцюбинський почав у 1890р. — львівський дитячий журнал "Дзвінок" опублікував його вірш "Наша хатка". В цьому ж році він побував у Львові, встановивши творчі контакти з місцевими літераторами та видавцями, зокрема Франком. Поїздка поклала початок постійному співробітництву Коцюбинського в західноукраїнських виданнях. На початку 1891р. він їде в с. Лопатинці на Вінниччині, де поєднує роботу домашнього вчителя в родині місцевого службовця з поглибленим вивченням життя села, народної мови, культури і розпочинає серйозну літературну працю. За один 1891 рік з-під його пера виходять оповідання "Харитя", "Ялинка", "П'ятизлотник", повість "На віру", віршована казка "Завидющий брат". Твори привернули увагу літературної громадськості, засвідчили, що в українську прозу прийшов талановитий художник.

На початку 90-х рр. частина молоді української інтелігенції, перейнятої ліберально-просвітительськими ідеями, утворює організацію "Братство тарасівців", з учасниками якої Коцюбинський деякий час підтримував зв'язок. Цей зв'язок відбився на його творчості. У казці "Хо" (1894) Коцюбинський підносить значення ліберально-просвітительської діяльності.

Роки перебування Коцюбинського на урядовій службі в Молдавії і Криму дали життєвий матеріал для його творів "Для загального добра" (1895), "Пе-коптьор" (1896), "Посол від чорного царя" (1897), "Відьма" (1898), "В путях шайтана" (1899), "Дорогою ціною" (1901), "На камені" (1902), "У грішний світ", "Під мінаретами" (1904). Одним із свідчень того, що Коцюбинський своїми творами молдавсько-кримського циклу виходив за межі локальних проблем, є те, що його повість "Для загального добра" була надрукована в перекладі російською мовою у журналі "Жизнь" (1899, кн. 12).

Багата творчими здобутками п'ятирічна служба у філоксерній комісії стала періодом інтенсивного зростання письменника. Залишивши роботу в комісії, він після безуспішної спроби влаштуватися на роботу в Чернігові, де жила сім'я, їде до

Житомира і займає різні посади в редакції місцевої газети "Волинь". На початку 1898р. Коцюбинський нарешті дістає роботу в чернігівському земстві.

Важливим моментом світоглядно-художньої еволюції Коцюбинського було оповідання "Лялечка" (1901). У "Лялечці" Коцюбинський постає визначним майстром психологічного аналізу. Зосередження уваги на психологічних колізіях стає визначальною рисою творчості Коцюбинського.

Дещо окремо в доробку Коцюбинського стоять твори на теми з минулого українського народу — "На крилах пісні" (1895) і "Дорогою ціною" (1901). Їх єднає романтично-піднесена, героїчна тональність.

Новела "Цвіт яблуні" була в українській літературі новаторською за темою: порушувалась проблема ставлення письменника до дійсності, говорилося, що митець за будь-яких обставин не може забувати про свій громадянсько-професійний обов'язок, повинен боліти чужим горем, як власним.

До теми "Цвіту яблуні" Коцюбинський повертається ще не раз (цикл мініатюр "З глибини", поезія в прозі "Пам'ять душі", незавершений твір "Павутиння", новели "Intermezzo" і "Сон"). Виражене у цих творах ідейно-мистецьке кредо декларується й у листі-відозві М. Коцюбинського і М. Чернявського 1903р. до українських письменників. Наступний розвиток української літератури Коцюбинський бачив у розширенні її тематичних та ідейних обріїв, пошукові нових художніх форм.

У п'ятиліття перед революцією 1905 — 1907 рр. Коцюбинський написав і опублікував оповідання "Fata morgana" (Киевская старина, 1904), в якому вловив ті головні зрушення у свідомості селянства і нові тенденції в еволюції соціальної психології села, які на повну силу виявилися під час революції. Революція остаточно відкрила світові нове село, а Коцюбинський без будь-якого втручання в текст оповідання продовжив його як другу частину повісті. Друга частина повісті "Fata morgana" (опублікована в квітневому номері "Літературно-наукового вісника" за 1910р.) належить до найвизначніших творчих досягнень Коцюбинського, пов'язаних з подіями першої російської революції.

Провідним жанром малої прози Коцюбинського після 1901р. стає соціально-психологічна новела.

У 1906 — 1912 рр. крім другої частини "Fata morgana" М. Коцюбинський створює новели "Сміх", "Він іде" (1906), "Невідомий", "Intermezzo", "В дорозі" (1907), "Persona grata", "Як ми їздили до Криниці" (1908), "Дебют" (1909), "Сон", "Лист" (1911), "Подарунок на іменини", "Коні не винні", образки-етюди "Хвала життю!", "На острові" (1912), а також повість "Тіні забутих предків" (1911).

Під час поїздок на острів Капрі письменник часто зустрічався з Горьким, взимку 1911 — 1912 рр. навіть жив у нього і написав там "Коні не винні" та "Подарунок на іменини".

Художні нариси "Хвала життю!" й "На острові", написані влітку 1912р., — останні твори М. Коцюбинського. Пафосом торжества життя над смертю пройнятий нарис "Хвала життю!". Лейтмотивом нарису "На острові" також є ідея безперервності,

вічності людського буття.

Коцюбинський побував у багатьох екзотичних місцях — у Криму, Бессарабії, на Гуцульщині та в Італії, його листи переповнені враженнями від природи цих країв. Коцюбинський вражав своїх сучасників знанням природничих наук. Він проникав у таємниці природи через наукову літературу і власні спостереження. Це допомагало йому глибше, по-філософськи сприймати навколишній світ, краще збагнути і точніше відтворити життя людини в органічному зв'язку з усім світом. Природа і людина зливаються у нього в одне ціле, стоять в одному поетично-філософському ряду.

Мовна практика Коцюбинського — один з яскравих прикладів широкого підходу до розвитку літературної мови. Не заперечуючи ваги різних стилів української літературної мови, слів-новотворів, оригінальних виразів, конструкцій, він головним джерелом збагачення мови літератури вважав загальнонародну розмову.

Творчість Коцюбинського служить художнім прикладом уже не одному поколінню українських письменників.